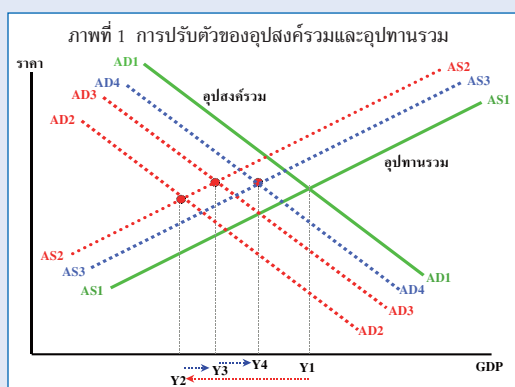

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยจากภัยธรรมชาติใน 6 จังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน

เหตุการณ์แผ่นดินไหวซึ่งมีศูนย์กลางใกล้เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ (Tsunami) ซึ่งสร้างความเสียหายรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทยในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ พังงา กระบี่ ภูเก็ต ระนอง สตูล และตรัง ความเสียหายทั้งหมดในครั้งนี้อาจประเมินค่าเป็นตัวเงินได้ เนื่องจากมิได้ส่งผลในเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีผลเชิงสังคม อาทิ สภาพจิตใจของประชาชน และปัญหาเด็กกำพร้า รวมถึงปัญหาของระบบนิเวศน์

อย่างไรก็ดี ในการประเมินเฉพาะผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คณะกรรมการนโยบายการเงินมีกรอบการวิเคราะห์และสรุปการประเมินผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนี้

1. กรอบการวิเคราะห์

คณะกรรมการฯ เห็นว่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยมีทั้งด้านอุปทานและด้านอุปสงค์ ในเชิงทฤษฎีเหตุการณ์ภัยธรรมชาติในครั้งนี้น่าทำให้ปัจจัยการผลิตเสียหาย ทั้งปัจจัยแรงงาน (Labour) ซึ่งบางส่วนเสียชีวิตและบางส่วนได้รับบาดเจ็บ ปัจจัยทุน (Capital) อาทิ โรงแรม เรือประมง และสาธารณูปโภค และปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ชายหาดบางแห่ง ส่งผลให้อุปทานรวม (Aggregate Supply) ลดลงในทันที โดยสามารถแสดงด้วยเส้นอุปทานที่เคลื่อนไปทางซ้าย (AS2) ในภาพที่ 1 ในขณะที่เดียวกันการส่งออกบริการที่ลดลงเพราะนักท่องเที่ยว

ต่างชาติยกเลิกหรือเลื่อนการมาท่องเที่ยวออกไประยะหนึ่ง และการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนที่ลดลงเช่นกัน เพราะ (1) รายได้ของครอบครัวลดลงจากการตกงานหรือการสูญเสียผู้หาเลี้ยงครอบครัว แม้ว่าส่วนหนึ่งจะได้รับการชดเชยจากเงินช่วยเหลือของภาครัฐและภาคเอกชน (2) สินทรัพย์ (Wealth) ได้รับความเสียหาย และ (3) ความเชื่อมั่นลดลง ส่วนหนึ่งจากผลกระทบต่อสภาพจิตใจของประชาชน จะทำให้อุปสงค์รวม (Aggregate Demand) ลดลงด้วย โดยเส้นอุปสงค์จะเคลื่อนไปทางซ้าย (AD2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดต่ำลงเป็น Y2 ซึ่งต่ำกว่าในกรณีที่ไม่เกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ (Y1)

อย่างไรก็ดี อุปสงค์บางประเภทจะช่วยชดเชยการลดลงของ GDP จากการลดลงของการส่งออกบริการและการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ได้แก่ การใช้จ่ายของภาครัฐเพื่อบูรณะสาธารณูปโภคที่ได้รับความเสียหาย เช่น ถนน ท่าเรือ และสถานที่ราชการ รวมถึงการลงทุนในระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการลงทุนภาคเอกชนเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและฟื้นฟูกิจการ ซึ่งส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุนจากทางการ แต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะเพิ่มขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการลงทุนที่ต้องอาศัยเวลา ต่างจากการส่งออกบริการและการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนซึ่งลดลงในทันที ดังนั้น เส้นอุปสงค์ที่เคลื่อนไปทางซ้ายในเบื้องต้นจึงจะเคลื่อนตัวกลับไปทางขวา (AD3) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ส่งผลให้ GDP เพิ่มขึ้นบ้าง (Y3) หลังจากที่เกิดลดรุนแรงในช่วงแรก

เมื่อเวลาผ่านไปอีกระยะหนึ่ง การฟื้นฟูต่างๆ จะทำให้ปัจจัยการผลิตเริ่มกลับสู่ภาวะปกติ ซึ่งสามารถแสดงด้วยเส้นอุปทานที่เคลื่อนไปทางขวา (AS3) ในขณะเดียวกัน ความเชื่อมั่นทั้งของผู้บริโภคภายในประเทศและนักท่องเที่ยวต่างชาติจะค่อย ๆ กลับคืนมา ซึ่งทำให้อุปสงค์เคลื่อนตัวไปทางขวาอย่างต่อเนื่อง (AD4) ส่งผลให้ GDP ยิ่งเพิ่มขึ้น (Y4) และกลับเข้าสู่แนวโน้มปกติในที่สุด

2. การประเมินผลกระทบที่สำคัญต่อภาคเศรษฐกิจ

• ภาคการท่องเที่ยว

ในภาพรวม คณะกรรมการฯ คาดว่ารายรับจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศจะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เนื่องจากพื้นที่ 6 จังหวัดดังกล่าวมีรายได้ส่วนใหญ่จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยคิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 25 ของรายรับรวมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด หรือประมาณร้อยละ 1.3 ของ GDP ณ ราคาปัจจุบัน

จำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลงจากประมาณการเดิมประมาณ 1.2 ล้านคน					
2548					
จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ทั้งปี
ประมาณการเดิม					
นักท่องเที่ยวทั้งประเทศ	3.2	2.8	3.1	3.4	12.5
- นักท่องเที่ยว 6 จังหวัด	0.9	0.7	0.8	0.9	3.3
ประมาณการใหม่					
นักท่องเที่ยวทั้งประเทศ	2.6	2.5	2.8	3.3	11.2
- นักท่องเที่ยว 6 จังหวัด	0.3	0.5	0.5	0.8	2.1
นักท่องเที่ยวลดลง	0.6	0.2	0.3	0.1	1.2

รายได้จากการท่องเที่ยวจะลดลงจากประมาณการเดิมประมาณ 1 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

รายได้ (พันล้านดอลลาร์ สรอ.)	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ทั้งปี
ประมาณการเดิม	2.8	2.4	2.3	2.7	10.2
ประมาณการใหม่	2.3	2.2	2.1	2.6	9.2
รายได้ท่องเที่ยวที่ลดลง	0.5	0.2	0.2	0.1	1.0

ที่มา: ประมาณการโดย สปท.

ระนอง สตูล และตรัง ได้รับความเสียหายน้อยและภาวะการท่องเที่ยวน่าจะฟื้นตัวได้รวดเร็ว

จากสมมติฐานข้างต้น คณะกรรมการฯ จึงประเมินว่ารายรับของภาคการท่องเที่ยวที่จะสูญเสียไปในปี 2548 น่าจะอยู่ประมาณ 40 พันล้านบาทหรือร้อยละ 0.6 ของ GDP

• ภาคการประมง

ความเสียหายต่อ GDP จากภาคการประมงน่าจะเล็กน้อย เนื่องจากการประมงในฝั่งทะเลอันดามันเฉพาะ 6 จังหวัด มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 17 ของการประมงทั้งประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.3 ของ GDP ณ ราคาปัจจุบัน ทั้งนี้ จากข้อมูลของกรมประมง คณะกรรมการฯ ประเมินว่าทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงที่เสียหายมูลค่าประมาณ 2 พันล้านบาท จะส่งผลให้รายได้การประมงลดลงประมาณ 3 พันล้านบาท ระหว่างการปรับปรุงซ่อมแซม และจัดหาอุปกรณ์ใหม่ในปี 2548 อย่างไรก็ตาม ภาคการประมงน่าจะสามารถฟื้นตัวได้เร็วกว่าภาคการท่องเที่ยว หากได้รับความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพจากรัฐบาล

• ภาคอสังหาริมทรัพย์

ความเสียหายของที่พักอาศัย โรงแรม รีสอร์ท โครงสร้างพื้นฐาน และหน่วยงานราชการต่างๆ มีมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 33.5 พันล้านบาทจากการประเมินขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ความเสียหายจำนวนนี้ส่งผลให้ความมั่งคั่งของประชาชนลดลงอย่างเฉียบพลันซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูและบูรณะ อย่างไรก็ตาม หากการฟื้นฟูเป็นไปอย่างรวดเร็วและสามารถกลับมาสร้างรายได้ภายในระยะเวลาไม่นานนัก ก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการผลิตของประเทศในระยะปานกลาง

อย่างไรก็ดี จากการสอบถามผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบพบว่า โครงสร้างพื้นฐานเสียหายเพียงบางส่วน โดยโรงแรมในจังหวัดพังงา (บริเวณเขาหลัก เป็นสำคัญ) และกระบี่ (บนเกาะพีพี เป็นสำคัญ) ได้รับความเสียหายมากที่สุด และน่าจะต้องใช้เวลาประมาณ 1-2 ปีกว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวในสองจังหวัดนี้จะกลับสู่ภาวะปกติ ส่วนภูเก็ตได้รับความเสียหายไม่มากนัก และคาดว่าจะสูญเสียรายได้อย่างมีนัยสำคัญเพียงในช่วงฤดูท่องเที่ยวในไตรมาสแรกของปี 2548 เท่านั้น จากนั้นภาวะการท่องเที่ยวจะเริ่มฟื้นตัวในไตรมาสที่ 2 และกลับเข้าสู่ระดับเดียวกับปี 2547 ในช่วงไตรมาสที่ 3 สำหรับอีก 3 จังหวัด ได้แก่

รายการ	ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ¹ (ล้านบาท)	รายได้ที่สูญเสียในปี 2548 (ล้านบาท) ²				ทั้งปี
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
กระชังเลี้ยงปลา	820	500	500	500	500	2,000
บ่อเลี้ยงกุ้ง	258	100				100
ฟาร์มทอย		30	30	30	30	120
เรือประมง	975	850				850
รวมความเสียหายทั้งสิ้น	2,053	1,480	530	530	530	3,070

ที่มา: ¹ ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเลด้านประมง (ประเมิน ณ วันที่ 14 มกราคม 2548)

² ประมาณการโดย สปท.

• สาธารณูปโภค

ในส่วนของสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคม การสื่อสาร ประปา และไฟฟ้า โดยทั่วไปในทั้ง 6 จังหวัดภาคใต้ได้รับความเสียหายไม่มากนัก และส่วนใหญ่ได้รับการบูรณะและสามารถให้บริการได้ตามปกติแล้ว ยกเว้นเพียงบางจุด เช่น ตะกั่วป่า เขาหลัก พัทธ และป่าตอง ที่ยังต้องใช้เวลาซ่อมแซม 2-3 เดือน นอกจากนี้ ทางการได้ดูแลป้องกันไม่ให้เกิดโรคระบาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เหล่านั้นกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้โดยเร็ว

3. ผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยรวม

จากการที่รายรับของภาคการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะสูญเสียไปประมาณ 40 พันล้านบาท ขณะที่รายได้จากการประมงลดลงประมาณ 3 พันล้านบาทระหว่างการปรับปรุง ซ่อมแซม และจัดหาอุปกรณ์ใหม่ในปี 2548 นี้ ทำให้ผลกระทบโดยตรง (ผลกระทบรอบแรก) จากการท่องเที่ยวและประมงทำให้ GDP ณ ราคาคงที่ลดลงรวมร้อยละ 0.8 เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม เงินบริจาคที่คาดว่าจะมีประมาณ 1 พันล้านบาท และการใช้จ่ายของรัฐบาลที่ประเมินว่าจะมีเม็ดเงินใหม่เพิ่มขึ้นจำนวน 3 พันล้านบาท ช่วยชดเชยผลกระทบได้บ้าง ทั้งนี้ มาตรการการใช้จ่ายของภาครัฐในส่วนของงบเพิ่มเติมจำนวน 70 พันล้านบาท ยังมิได้รวมเข้าโดยตรงในการประมาณการ เนื่องจากยังไม่ชัดเจน แต่คณะกรรมการฯ นำไปพิจารณาในการประเมินความเสี่ยงด้านบวกที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

สำหรับความช่วยเหลือด้านการเงินจาก ธปท. และสถาบันการเงินในรูปแบบ Soft Loan ในวงเงิน 64.5 พันล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของสินเชื่อรวม) ซึ่งในจำนวนนี้สมมติให้มีการกู้ไปร้อยละ 75 คือจำนวน 48.38 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.7 ของ GDP ณ ราคาคงที่ วงเงินนี้เป็นการนำไปเพื่อการลงทุนเพื่อชดเชยและบูรณะที่พัก โรงแรม และเรือประมงในส่วนที่ได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติใน 6 จังหวัดภาคใต้ ส่วนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกจำนวนมากที่มีได้ถูกทำลายด้วยภัยธรรมชาติโดยตรงหรือไม่ได้อยู่ใน 6 จังหวัดภาคใต้ (อาทิ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขนส่ง ภัตตาคาร ห้องเย็น การประกันภัย) ต้องชะลอการลงทุนไปจากรายได้ที่ลดลง ดังนั้น ผลของการเพิ่มสินเชื่อเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจผ่านการลงทุนภาคเอกชน โดยให้ปัจจัยอื่นคงที่จึงทำให้ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1

การลดลงของ GDP จะมีผลให้การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน และการนำเข้าสินค้าและบริการโดยรวมลดลง (ผลกระทบที่สอง) ดังนั้น การทำ Simulation ของการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2548 ต่ำกว่าในกรณีที่ไม่มีเหตุการณ์ภัยธรรมชาติอยู่ร้อยละ 0.5 และเมื่อพิจารณาว่าหากไม่มีเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นจากการประมาณการเดิมในเดือนตุลาคมร้อยละ 0.2 ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงข้อสมมติประกอบการคาดการณ์แล้ว การประมาณการการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2548 ใหม่จึงต่ำกว่าประมาณการเดิมในเดือนตุลาคมร้อยละ 0.3

4. สรุป

แม้ผลกระทบโดยรวมต่อเศรษฐกิจไม่มากนัก แต่คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ในการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงนัยต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจด้วย ที่สำคัญได้แก่ คุลบัญชีเดินสะพัด ซึ่งจะลดลงจากการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวไปบางส่วน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ คาดว่าคุลบัญชีเดินสะพัดจะยังเกินคุลในปี 2548 โดยเกินคุลต่ำกว่าประมาณการก่อนเกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติประมาณ 1 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

นอกจากนั้น การลดลงอย่างเฉียบพลันของความมั่งคั่งของประชาชนจะทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจำเป็นต้องชดเชยความสูญเสียด้วยการก่อหนี้ ทั้งเพื่อชดเชยการลดลงของรายได้ในระยะสั้นและเพื่อสะสมสินทรัพย์ อาทิ ที่อยู่อาศัย รถยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า อีกครั้ง ดังนั้น หนี้ภาคครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยจะเพิ่มขึ้นบ้าง แต่การก่อหนี้ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องสร้างปัญหาต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจ หากสินทรัพย์ที่สะสมใหม่ก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้ต่อไปในอนาคต